

160 delegai dall'entira Svizra

Accordeon Svizra ha salvau sia 89avla radunonza da delegai a Mustér

■ (anr/hh) Las delegadas ed ils delegai dallas uniuns d'acordeon dalla Svizra ein seradunai la dumengia a Mustér. Denter auter ein els vegni orientai davart la 17avla Fiasta federala d'acordeon che ha liug l'auter onn el vitg claustral.

Cun occasiun da lur radunonza annuala han las delegadas ed ils delegai elgiu lur vicepresident *Rolf Rindlisbacher* sco niev pursura dall'uniun. Rodund in onn ha el gia tgamunau quella suenter la mort prematura dil president Ruedi Bieri. Il niev president habitescha a Kreuzlingen ed ei il mument era president dall'Uniun d'acordeon dalla Svizra orientala. Plinavon ein ils rodund 160 amitgs dalla musica d'acordeon vegni orientai davart la 17avla Fiasta federala che ha liug l'auter onn a Mustér. Quella ei lu era stada il motiv che la radunonza da delegai ha giu liug uonn sisum la Surselva. Il president dall'Uniun da harmonicas Cadi e dil comite d'organisaziun, *Flavio Murer*, ha saviu presentar allas delegadas ed als delegai ils emprems detagls dalla fiasta. Naven digl october vegnent han las uniuns peda da s'annunziar per la fiasta. Ils organisaturs quentan cun rodund 100 formaziuns ed in total da ver 2000 musicistas e musicists. La fiasta che ha liug dils 3 entochen ils 5 da zercladur 2016 vegn arranschada en differentas localitads a Mustér. Sco loghens da silenzi ein previ l'aula e la Sala Peter Kaiser dalla claustra, la halla Cons, la baselgia parochiala S. Gions e la halla da tennis dil center da sport e cultura. Liug da fiasta ei la halla plurivalenta. L'Uniun da harmonicas Cadi che dumbra il mument in tozzel commembras e commembers activs ha experientscha ell'organisaziun da fiastas. Avon nov onns ha ella numnadamein arranschau la Fiasta d'acordeon dalla Svizra orientala a Mustér.

La supranonza centrala d'Accordeon Svizra avon la radunonza da delegai a Mustér. Sisum seniester il niev president *Rolf Rindlisbacher*. Dretg dad el *Flavio Murer*, president dall'Uniun da harmonicas Cadi e dil comite d'organisaziun dalla Fiasta federala digl onn vegnent a Mustér.

FOTO H. HUONDER

■ ILANZ/GLION

Quota d'acquist da proprietad e parcadis

(cp) Il parlament communal dalla vischnaunca da Ilanz/Glion ha reglau en sia davosa sesida igl acquist da proprietad entras persunas digl exteriur. La quota per la vendita da surbaghegiadas cumpletas ei vegnida fixada per uonn cun 100 perschien e la vendita d'objects singuls entras persunas svizras e la vendita d'habitaziuns da secund maun da persunas digl exteriur a persunas digl exteriur vegnida lubida. Plinavon han ils delegai dallas vischnaunca elgiu ina cuissiuin predeliberonta che vegn a sefatschentar cul concept da parcadis ella fracziun dil marcau da Glion. En ina discussiun extendida ha il parlament tematisau la politica d'informaziun en la nova vischnaunca. Ins ha discutau differentas pusseivladads co il brat d'informaziuns denter l'administraziun communal e la populaziun savess vegnir migliurau.

■ CLAUSTRAS MUSTÉR

Ina specialista da comunicaziun

(anr) La direziun economica dalla claustra da Mustér vegn cumpletada cun ina specialista da comunicaziun e marketing. Naven digl empram da fenadur 2015 vegn quella incumbensa adossada a *Nina Hug* (32). Ella ha studegiu scienzas politicas, schurnalism e comunicaziun sco era protecziun dalla natira allas universitads da Hamburg e Montesquieu a Bordeaux. Durent il studi ha ella luvrau librainein sco schurnalista per differentas medias. Nina Hug ha terminau ils studis cun la dissertaziun agl institut per medias e management da comunicaziun all'Universitad da S. Gagl. Els davos onns eis ella stada engaschada denter auter vid la realisaziun dalla partiziun d'activitads e process dil WWF Svizra. Leu eis ella responabla per il rapport da prestaziun annual sco era per la formaziun dils process da strategia.

■ ARTG PERSONAL

Hildegard Tönz festivescha il 90avel

(cp) Mardis, ils 24 da mars 2015 festivescha *Hildegard Tönz* il 90avel anniversari. Hildegard Tönz vala sco ina dallas piunieras e promoturas dalla lavur sociala e da projects pil generalester en Surselva. Igl onn 1965 ha ella surpriu il post da provediment dil cantun Grischun a Glion (oz survetsch social regiunal) ed ei s'engaschada ensemen cun Susi Käser pil svilup economic, cultural e social dalla regiun. Hilda Tönz e Susi Käser ein a sias uras stadas confundaturas dalla Pro Surselva. Durent ina gronda part da sia veta ei Hildegard Tönz s'engaschada per igl agid da famiglia e pil svilup dils survetschs dalla tgira ambulonta. Pli tard ha ella surpriu sco meinafatschenta la Pro Senectute dil Grischun e svilupau quella organisaziun tier ina instituziun moderna dalla lavur cun persunas attempadas. Era suenter la pensiun ei Hilda Tönz stada vinavon activa ed interessada per fatgs e beinstar dalla Surselva. A caschun dil referendum encunter la refurma territoriala ha ella rimnau stediamen suttascriziun e susteniun quel cun differentes artechels ella pressa.

Dapi in meins ha Hilda Tönz priu dimora ella Casa da vegls e tgira a Glion nua ch'ella gauda sia meritada serasontga.

Emprender da discuorer – ina gronda aventura

Referat public a Glion tier il svilup da lungatg dils affons pigns

■ (anr/abc) Strusch che nus essan sil mund entscheiva igl emperder. Suen-ter seigi lu d'emperder l'entira veta, vegn ei getg. La pli impurtonta fasa d'emperder per in carstgaun ei quella ella vegliadetgna tochen tschun onns. Quei temps influentscha era il svilup dil lungatg. Dacuort ha il Survetsch logopedic dalla Regiun Surselva envidau tier quella tematica ensemen cull'uniun canorta d'affons Mäuseburg Surselva ad in referat public.

«Miu affon ha aunc buc entschiet a discuorer.» – «Corina ha dus onns – ella tschontscha aunc nuot.» – «Enzo va sez – mo el tschontscha buc.»: Talas remar- cas aud'ins tscheu e leu en discurs cun mummias e confamiliars. Auter che pli baul vegn dau oz gronda peisa al svilup digl affon pign. Strusch ch'el ei sil mund duei el saver tut. Las mummias ein savens era sut squetsch sch'ei vegn cumparegliau e valetau. «Miu affon sa gia scriver siu num», gi ina mumma da siu affon da treis onns. Autras mummias bunamein seturpegian perquei ch'il pign ella medema vegliadetgna para aunc buca da vuler seviluppar. Gest tiel svilup dil lungatg dat ei biaras fuormas da cumparegliau e vale- tar. En quella sparta ein biars geniturs aunc fetg malsegirs e cloman spert en agid psicologs e specialists.

Pigns che ston esser schenis

Per discutir surlunder ni silmeins animar ad ina discussiun tier quella tematica han il survetsch logopedic e l'uniun canorta d'affons Mäuseburg envidau l'jamna var- gada ad in referat a Glion. La menadra dil post da logopedia dalla Regiun Surselva, *Lucia Lechmann Carigiet*, ha saviu beneventar al referat ina massa interes- sentas e singuls interessents. Cunzun mummias, mussadras, educaturs d'aff-

fons pigns e menadras da canortas dils vitgs sursilvans han dau suatientscha agl invit. Ella sala dil Cinema sil Plaz han las logopedas *Sandra Jeitziner* e *Barbara Köppl* dau ina survesta dil svilup «normal» ch'in affon pign fa. Da principi ent- scheiva quel a sviluppar siu lungatg gia el venter dalla mumma purtonta.

Egl empram referat ha Barbara Köppl presentau ils tiarms impurtonts ch'igl af- fon pign fa tochen ch'el sa tschintchar il lungatg. Per plirs lungatgs drovan ils biars affons pigns fora dapli temps. Da principi arcuna e registrescha il tschurvi d'in affon pign mintga moviment, min- tga eglia. Dalla natira humana ora pren el si il contact culla persuna ch'ei il pli datier ad el. Igl affon pign fa quei cun encurir il contact culs eglis, culla vusch e culla reacziun da sia persuna da contact. Il bia eis ei la mumma che dat vinavon il lungatg. Las referentas cusseglian ch'ina mumma duessi discuorer mo in lungatg

cugl affon, ed ella duessi restar tier quei empram lungatg ch'ella dat vinavon a siu pign. Ella pratica d'ina famiglia bilingua eis ei aschia «normal» che geniturs dattan vinavon lur lungatg, mintgin il siu. Tier igl emperder il lungatg ha la referenta citau il musicist, autur, construder da ghitaras, cumponist e schurnalist *André Stern*. Quel valeva sco affon tup, nunin- telligent e senza perspectivias. «Ord veta dil tschurvi dat ei en noss'entira veta nuot che fa dapli impressiun ch'igl em- prender il lungatg-mumma», ha Stern getg en in da ses referats. Valetaziuns ein savens disqualificaziuns. En quei connex eis ei aschia che la pazienza sco impur- tonta qualitat humana va pli e pli a piar- der tier geniturs moderns. Strusch sil mund, duessen ils pigns esser schenis.

Il contact culs eglis ei impurtonts

Las logopedas han dau ina survesta dil svilup ch'igl affon fa gi per gi e co el em-

pren da capir e discuorer in lungatg. Evi- dentamein san affons ch'eiin confruntau cun dus lungatgs – fora gest explicit el- las valladas romontschas nua che nus stuein esser bilings – haver empau pli gitg cun recepir il scazi che vegn survius a casa ed ella canorta. Da veser las medias, oravontut computer e televisiuin, sco ac- cumpignader per emperder igl empram lungatg, discusseglia la referenta. Il con- tact culs eglis seigi adina fetg impurtonts en quels onns decisivs digl emperder.

Sandra Jeitziner ha presentau ils con- nexs denter igl emperder sco giug ed il svilup dil lungatg. Emperder da capir e da s'exprimer ei pigl affon sco in giug ch'ei cumbinaus cun funcziuns essenzia- las. Igl affon – aschi pigns sco el ei – sen- ta che la comunicaziun persunala ei igl impurtont mied per contonscher la fina- mira. Emprems camonds vegnan recepi sur il lungatg, cul lungatg sa igl affon par- ter plaschers e sefar valer. Affons che han problems da tschintchar e da s'exprimer retschivan oz sustegn tras ils survetschs da logopedia. Tier affons pigns da dus e treis onns plaidan ins da «Late Talker» e «Late Bloomer» sch'els han retard cun tschintchar e s'exprimer. Cheu sa la lo- gopedia dar cussegls, motivar e sustener geniturs ed educaturs preoccupai. Il refer- at ch'il survetsch logopedic dalla Regiun Surselva ha organisau ensemen culla canorta d'affons Mäuseburg ha saviu dar impuls leutier.

Tiel svilup d'emperder digl affon pign dat ei in interessanta pagina d'internet. Ina part dil referat sebasa sin quei project dalla direziun da formaziun dil cantun Turgiu. Sut www.kinder-4.ch san ins mirar cuorts videos cun situa- zions el svilup digl affon tochen quater onns. Tgi che entra sa eleger denter 13 lungatgs, den- ter auter san ins era tedlar e mirar la versiun romontscha plidada da Marietta Jemmi.

Las duas logopedas *Barbara Köppl* e *Sandra Jeitziner* (seniester e dretg) han referiu avon ina gronda raspada d'interessentas el Cinema sil Plaz a Glion.

FOTO A. BEELI